

59 ואֲשַׁכַּח תִּלְתָּ – דקדק ומצא שלשה מקומות במשניות שבהם שנינו
 60 שמנדים על כבוד הרב, ואלו הם, הַמְזוּלֹל בְּתַקְנַת חֲכָמִים שְׂתִיקֵנוּ
 61 נְטִילַת יָדַיִם קוֹדֵם אֲכִילַת פֶּתַח, וְהַמְסַפֵּר אַחֵר מִסְתַּן שֶׁל תְּלִמְיָדֵי
 62 חֲכָמִים, כלומר, שהוא מגנה תלמידי חכמים אחר מיתתו, וְהַמְנִיחַ
 63 דַּעְתּוֹ בְּלִפְי מַעְלָה – המתגאה כנגד הקדוש ברוך הוא ומזלזל
 64 בכבודו, ואף הוא נכלל בין הדברים שבית דין מנדים על כבוד הרב
 65 לפי שכבוד המקום הוא כבוד הרב.
 66 הגמרא מביאה את שלוש המשניות האמורות: הַמְסַפֵּר אַחֵר מִסְתַּן
 67 שֶׁל תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים, מֵאֵי הֵיא – איזו משנה היא. דִּתְנִן בְּמִשְׁנָה (ערוית
 68 פ"ה מ"ו) בין דברי עקביא בן מהללאל, הוּא הֵיָה אוֹמֵר, אִין מְשַׁקֵּין מִי
 69 סוּטָה, לֹא אֵת הַגִּיּוּרָת וְלֹא אֵת הַשְּׁפָחָה הַכְּנַעֲנִית הַמְשׁוּחָרְרָת
 70 שְׁנִישָׂאוּ לְיִשְׂרָאֵל וְקִינָא לֶחֶן וְנִסְתָּרוּ. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְשַׁקֵּין אוֹתָן.
 71 וְאִמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְעַקְבִּיא, מַעֲשֵׂה פֶּאֶשָׁה וְשִׁמָּה בְּרַבְרִימִית, שֶׁהִיָּתָה
 72 שְׁפָחָה מְשׁוּחָרְרָת בִּירוּשָׁלַיִם, וְנִשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל וְקִינָא לֶהּ וְנִסְתָּרָה,
 73 וְהִבִּיאָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְהִשְׁקִיָּהּ הַכְּהֵנִים מִי סוּטָה כְּדֵי לְבַדְקָה עַל פִּי
 74 הוֹרָאָתָם שֶׁל שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. וְאִמְרוּ לָהֶם עַקְבִּיא, מִכִּיּוֹן שְׁהִי
 75 שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן דְּוִנְמָא שְׁלָהּ, כלומר דומים לה, שְׁהִי גְרִים כְּמוֹתָהּ,
 76 עַל כֵּן הִשְׁקִיָּהּ, שְׂרַצוּ לְהַחֲשִׁיב אֶת הַגְּרִים כִּישְׂרָאֵלִים גְּמוּרִים, וְלֹא
 77 עֲשׂוּ כַדִּין, ואִין לְהוֹכִיחַ שְׁמַשׁ שְׁמַשְׁקִים יוֹרֵת וּמְשׁוּחָרְרָת. וְנִדְוָהוּ
 78 לְעַקְבִּיא, עַל שְׁזוּלָה בְּכַבּוּדֵם שֶׁל שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן אַחֲרֵי מוֹתָהּ וְאִמְרוּ
 79 שְׁהֵם גְּרִים כְּמוֹתָהּ, וְמַת עַקְבִּיא בְּעוֹד שְׁהִיָּה בְּנִדְוִיָּו וְעִיּוּן לֹא הוֹתֵר
 80 שֶׁל הַנִּידוּי, וְקָקְלוּ בֵּית דִּין אֶת אֲרוֹנָהּ, לפי שהמת בנידויו בית דין
 81 סוקלים את ארונו.
 82 וְהַמְזוּלֹל בְּנְטִילַת יָדַיִם, מֵאֵי הֵיא – איזו משנה היא. דִּתְנִן בְּהַמְשַׁךְ
 83 הַמְשָׁנָה שֶׁם אֹדוּת עַקְבִּיא בִּן מַהֲלַלְאֵל, אִמְרוּ רַבִּי יְהוֹדָה, חָס וְשָׁלוֹם
 84 לּוֹמַר [בְּדַבְרֵי תַנַּא קְמָא שׁוֹן] שְׁעַקְבִּיא בִּן מַהֲלַלְאֵל נִתְנַדְּהָ, שְׁאִין
 85 נִמְצָא בְּכָל הָעוֹרָה כְּשֶׁהִיא נִנְעָלָת בַּעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עַל כָּל אֲדָם
 86 בְּיִשְׂרָאֵל, אִדָּם גְּדוֹל בְּחֻמְקָהּ וּבְטַהְרָהּ וּבְיִרְאָתָהּ חָטָא כְּעַקְבִּיא בִּן
 87 מַהֲלַלְאֵל, אִף שְׁהִי שֵׁם עִם רַב, ואִין יִתְכֵּן שִׁינְדוּ אִדָּם גְּדוֹל כּוּהָ. אִלָּא
 88 אֵת מִי שְׁמַעְתֶּם שְׁנָדוּ בִירוּשָׁלַיִם עַל שְׁזוּלָה בְּכַבּוּדֵם שֶׁל חֲכָמִים וְמַת
 89 בְּנִידְוִיָּו, אֵת אֲלַעְזָר בִּן חֲנֹה, שְׁפַקֵּן [שְׁזוּלָה] בְּנְטִילַת יָדַיִם
 90 שְׂתִיקֵנוּ חֲכָמִים וּנְמַצָּא שׁוּלְזָה בְּכַבּוּדֵם. וּבְשִׁפְטָת אֲלַעְזָר בִּן חֲנֹה,
 91 שְׁלַחוּ בֵּית דִּין שְׁלִיחִים וְהִנְיָחוּ אִכּוֹן גְּדוֹלָה עַל אֲרוֹנָהּ, לְלַמְדָּה שְׁכַל
 92 הַמְתַּנְדָּה וְמַת בְּנִדְוִיָּו, בֵּית דִּין סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנָהּ.
 93 הַמְנִיחַ דַּעְתּוֹ בְּלִפְי מַעְלָה, מֵאֵי הֵיא – איזו משנה היא. דִּתְנִן בְּמִשְׁנָה
 94 (תענית ט"ט), שֶׁהַתְּפִלָּה חוֹנֵי הַמַּעְגַל עַל הַגְּשָׁמִים, וְהַתְּחִילוּ גְשָׁמִים
 95 מִנְּטָפִים, וְאִמְרוּ לְהַקְבִּיָּה לֹא כִּךְ שְׁאֲלַתִּי אֲלֵא גְשָׁמֵי בּוֹרוֹת שִׁיחִין
 96 וּמַעֲרוֹת, וְהַתְּחִילוּ לְרַדַּת בּוּעָף, וְאִמְרוּ לְהַקְבִּיָּה לֹא כִּךְ שְׁאֲלַתִּי אֲלֵא
 97 גְשָׁמֵי רַצוֹן בְּרַכָּה וְנִדְבָה. שְׁלַח לוֹ שְׁמַעוֹן בִּן שִׁשַׁי לְחֹנֵי הַמַּעְגַל,
 98 צָרִיךְ אֲתָהּ לְהַתְּנַדְּוֹת עַל שֶׁהִסְרַחַת לִפְנֵי הַמִּקְוֵה בְּשִׁאֲלַת גְשָׁמִים
 99 וְאִמְרַת לֹא כִּךְ שְׁאֲלַתִּי כְּמָה פַעְמִים, וְאַלְמִלָּא חוֹנֵי אֲתָהּ, שֶׁתִּפְרַסֵּם
 100 שִׁמְךָ בְּגִדְוֵלָה וְחִשְׁבּוֹת, גּוֹרְנֵי עֲלִידָה גְדוּי עַל שְׁזוּלָת כְּכַבּוּד שְׁמִים
 101 בְּדַבְרֵיךָ הַאֲמוּרִים, אֲכַל מָה אַעֲשֵׂה שְׁאֲתָהּ מִתְּחַפְּסָא [חוטא ונדג
 102 שלא כהוגן] לִפְנֵי הַמִּקְוֵה וְעוֹשֶׂה לָּךְ הַמִּקְוֵה רְצוֹנָה, כִּכּוֹן שְׁמַתְחַפְּסָא
 103 לִפְנֵי אֲבִיו לְפִי שְׁנַקֵּל לִפְנֵי לַחְטוּא לּוֹ וְלַהֲטִירָחוּ, [אָבִיו עוֹשֶׂה לּוֹ אֵת
 104 רְצוֹנָה, וְעֲלִידָה חֲתִיב אוֹמֵר (משלי כ"ב) 'שִׁשְׁמָ אֲבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל
 105 וְיִלְדְּךָ', הִרִי שְׁהִיָּה רֵאוּי לְנִידוּי לּוֹלֵי שְׁהִיָּה אִדָּם גְּדוֹל, לְפִי שִׁישׁ
 106 בְּדַבְרֵיו וְזוּלָה בְּלִפְי מַעְלָה.
 107 הַגְּמָרָא מְבַאֵרַת מְדוּעַ לֹא מִצָּא אֲלֵא אֵת הַשְּׁלֵשׁ הַלְלוּ אִף שְׁלַכְאוּרָה
 108 שִׁנְסַם מְקוֹמוֹת נוֹסְפִים שְׁמִבּוּאָר כֵּן. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: וְתוֹ לִיבָא – וְכִי
 109 אִין מְקוֹמוֹת נוֹסְפִים בְּהַם שְׁנִינוּ שְׁמַנְדִּים עַל כְּבוֹד הַרְבֵּי, וְהָא אִיבָא – וְכִי
 110 וְהִרִי שֶׁל תְּנִי רַב יוֹקֵף בְּרִיּוּתָהּ, תּוֹדוּם אִישׁ רֹמֵי הִתְיָג אֵת בְּנֵי
 111 רֹמֵי וְהַשְׁכִּילֵן גְּדוּיִים מְקוֹלְסִין [צלוים כשהם שלמים וברעידם
 112 וקריבים תלויים בצידם על השיפוד], בְּלִילֵי פְסָחִים. שְׁלַח לִיָּה
 113 שְׁמַעוֹן בִּן שִׁשַׁי, אֲלַמִּלָּא תּוֹדוּם אֲתָהּ שְׁאֲתָה חֲכָם גְּדוֹל וְנִכְבַּד,
 114 גּוֹרְנֵי עֲלִידָה גְדוּי, שְׁאֲתָה נִרְאָה כְּמֵאֲכִיל אֵת יִשְׂרָאֵל קְדָשִׁים בְּחוּץ,
 115 שֶׁהוֹרָאָה צְעוּלִים אֵת הַגְּדִי כְּפִי שְׁצוּלִים אֵת הַפֶּסַח יִסְבּוּר
 116 שֶׁהִקְדִּישׁוּהוּ לְשֵׁם פֶּסַח, וְיִטְעָה שְׁמוֹתָר לְאֲכוּל קְדָשִׁים בְּחוּץ. וְגַם זֶה

1 אומרת הגמרא: וְאֵי סִלְקָא דַּעְתָּךְ – ואם עולה על דעתך לומר לֵאל
 2 יָדְעֵי – שהמתים אינם יודעים מהנעשה בין החיים, כִּי אִמְרוּ לָהֶן מֵאֵי
 3 הָיוּ – מה היא התועלת בכך שיאמר להם זאת, וכיצד פירש כך רבי
 4 יונתן את הפסוק. על כרחך שחור בו רבי יונתן, ואף הוא סובר
 5 שהמתים יודעים מהנעשה בין החיים.
 6 שואלת הגמרא: אִלָּא מֵאֵי דִידְעֵי – אלא מה תאמר שאכן הם יודעים
 7 מה נעשה בין החיים, אִם כֵּן לָמָּה לִיָּה לְמִימְרָ לָהֶן – למה לו למשה
 8 לומר להם שבניכם כבשו את הארץ, אַחֲרָ שְׁהִדְבַר כְּבַר יְדוּעַ לָהֶם.
 9 משיבה הגמרא: מַה שְׁאִמְרָה הַקְּבִיָּה לְמִשְׁה שִׁילָךְ וְיִאֲמַר לָהֶם, הִיָּה לָהֶם
 10 כְּדֵי לְאַחֲזִיקֵי לִיָּה מִיּוֹתָא [שיחויקו לו טובה] לְמִשְׁה עַל הוֹדְעָה זֶה.
 11 הַגְּמָרָא דְנָה עוֹד בַּעֲנֵן יְדִיעַת הַמֵּתִים מִהַנְּעִשָׂה בִּין הַחַיִּים: אִמְרוּ רַבִּי
 12 יִצְחָק, כָּל הַמְסַפֵּר דְּבִרֵי גְנָאֵי אַחֲרֵי הַמֵּת, בְּאֵלּוּ מְסַפֵּר אַחֲרֵי הָאִכּוֹן,
 13 שְׁאִין בְּכִךְ כְּלוּם. אִיבָא דְאִמְרֵי – יש שאמרו שטעם הדבר הוא משום
 14 דְלֵא יָדְעֵי – שאין המתים יודעים מדבריו ולכך אין משמעות לדבריו,
 15 וְאִיבָא דְאִמְרֵי – ויש שאמרו דִידְעֵי – שאמנם הם יודעים מדבריו,
 16 וּמְכַל מְקוּם לֹא אִיכְפַת לָהֶן [להם] בְּכִךְ וְעַל כֵּן כְּאִילוּ אִין זֶה כְּלוּם.
 17 מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: אִינֵי – האם אכן כך הוא, שְׁאִין הַמֵּתִים יוֹדְעִים
 18 שְׁמִסְפִּירִים אַחֲרֵיהֶם אוֹ שְׁלֵא אִיכְפַת לָהֶם בְּכִךְ, וְהָא [והרי] אִמְרוּ רַב
 19 פְּפָא, הָד אִישְׁתַּעֵי מִילְתָּא בְּתַרְיָה דְמַר שְׁמוּאֵל – אחד דיבר בגנותו
 20 שֶׁל מַר שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי מוֹתוֹ, וְנִפְלַל קְנִיָּא וְנִפְלַל קְנִיָּא – ונפל קנה גדול
 21 וכבד דגמא, וּבּוּעָא לְאַרְנָקָא דְמוֹחִיָּה – ובקע את הכיס שהמוח נמצא
 22 בו. הִרִי שְׁהִמַּת יוֹדַע שְׁמִסְפִּירִים אַחֲרֵיו וְהוּא מְקַפִּיד עַל כִּךְ, וְעַל כֵּן
 23 נַעֲשָׂה אוֹתוֹ אָדָם עַל שְׁדִיבְרֵי בְּגוּתוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל. מִתְּרַצַּת הַגְּמָרָא:
 24 שְׁאִין צוּרְבָא מְרַבְּנֵן – שונה תלמיד חכם, דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַבַּע
 25 בְּיַקְרִיָּה – שהקדוש ברוך הוא תובע את כבודו, וּמַעֲנִישׁ אֵת הַמְסַפֵּר
 26 בְּגוּתוֹ אִף שְׁהִמַּת עֲצוּמוֹ אִינוּ יוֹדַע בְּכִךְ אוֹ שְׁלֵא אִיכְפַת לוֹ מְדַבְרֵי
 27 אוֹתוֹ אָדָם.
 28 עוֹד בַּעֲנֵן זֶה וּבַעֲנֵן כְּבוֹד תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים: אִמְרוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּן לׁוֹי,
 29 כָּל הַמְסַפֵּר אַחֵר מִסְתַּן שֶׁל תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים, שְׁהוּא מְדַבֵּר בְּגוּתוֹם
 30 אַחֲרָ שְׁמַתוֹ וְאוֹמַר עֵבִירוֹת שְׁעִשׂוּ, תַּחַת אֲשֶׁר הִיָּה לוֹ חֲשׁוֹב שְׁכִיּוֹן
 31 שֶׁהַ תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים וְדֵאֵי עוֹשֵׂה תְּשׁוּבָה עַל כִּךְ, נִפְלַל בְּגִיָּתָם עַל
 32 דְּבִרְיוֹ, שְׁנִאֲמַר (תהלים קכ"א-ט) 'הִיטִיבָה ה' לְטוֹבִים וְלִישְׂרִים בְּלְבוֹתָם,
 33 וְהַמְטִים עַקְלָקְלוֹתָם יוֹלִיכֵם ה' אֵת פּוּעְלֵי הָאֵוֹן שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל',
 34 כלומר, הַקְּבִיָּה יְטִיב לְטוֹבִים וְלִישְׂרִים, וְאִילוּ לְמִטִּים עַקְלָקְלוֹתָם שֶׁל
 35 הַטּוֹבִים וְהִישְׂרִים, כְּלוֹמַר הַמְטִים וּמְכַרְעִים בְּדַבְרֵיהֶם אֵת מַעֲשֵׂי
 36 צְדִיקִים לְכַף חוֹבָה, אֲפִילוּ שְׁהֵם עוֹשִׂים זֹאת בְּשִׁעָה שְׁכַבְרֵי מוֹתוֹ
 37 הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּכְן יְהִיָּה שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַצְּדִיקִים אִינֵם יְכוּלִים עוֹד
 38 לְרִיב עִמָּם, אִף עַל פִּי כֵּן יוֹלִיכֵם ה' אֵת פּוּעְלֵי הָאֵוֹן, שִׁיתַּבַּע הַקְּדוֹשׁ
 39 בְּרוּךְ הוּא אֵת עַלְבוֹנָם שֶׁל הַצְּדִיקִים וְיוֹלִיךְ אֵת הַמְסַפֵּרִים בְּגוּתוֹם עִם
 40 הַרְשָׁעִים לְגִיָּהֵם.
 41 תַּנָּא דְבֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶל – ברייתא זו שנו בבית מדרשו של רבי
 42 ישמעאל, אִם רֵאִיתָ תְּלִמְיָד חֲכָם שְׁעָבַר עֲבִירָה בְּלִילָה, אֵל תְּתַרְהֵר
 43 אַחֲרָיו בְּיוֹם לְסַבּוֹר עַדִּינִן רַשַׁע הוּא, שְׁמָא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה עַל
 44 הַעֲבִירָה שְׁעַבַר. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: 'שְׁמָא סִלְקָא דַּעְתָּךְ – וכי יעלה על
 45 דַּעְתָּךְ שְׁאִין זֶה אֲלֵא סַפְקָ שְׁמָא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה, שֶׁהִלָּא וְדֵאֵי הוּא. אִלָּא
 46 יֵשׁ לְהַגִּיָּה בְּדַבְרֵי הַבְּרִיּוּתָא שְׁוֹדָאֵי עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה עַל עֲבִירָתוֹ, וְלִכְךָ
 47 אֵל תְּהַרְהֵר אַחֲרָיו.
 48 אומרת הגמרא: וְהִנֵּי מִילֵי – ודברים אלו שאמרנו שאין להרהר אחרי
 49 תלמיד חכם שראוהו עובר עבירה, אִינֵם אֲלֵא כְּאִשֶׁר חֲטָא בְּדְבָרִים
 50 שְׁבִגְוֹפֵי בְּלַבְד, אֲכַל כְּאִשֶׁר חֲטָא בְּמִמּוֹנָא [בעבירות שבממון], כִּגוֹן
 51 שְׁגוֹל מִמוֹן חֲבִירוֹ, אִין מוֹעִיל לוֹמַר שְׁעִשָׂה תְּשׁוּבָה וּמוֹתָר לְהַרְהֵר
 52 אַחֲרָיו עַד דְּמַתְרָה לְמַרְיָה – עד שיחזיר את הממון לבעלו, שְׁאִין
 53 תְּשׁוּבָה מוֹעִילָה בְּלֵא הַשְּׁבַת מִמוֹנוֹ.
 54 עוֹד בַּעֲנֵן כְּבוֹד תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים: וְאִמְרוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּן לׁוֹי בְּעֲשָׂרִים
 55 וְאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת מְצִינוּ שְׁבִית דִּין מְנַדִּין עַל כְּבוֹד הַרְבֵּי, וְכוּלָן
 56 שְׁנִינוּ אוֹתָם בְּמִשְׁנֵתָנּוּ [במשניות]. אִמְרוּ לִיָּה רַבִּי אֲלַעְזָר, הִיבָא –
 57 הִיכֵן הֵם מוֹחְרִים. אִמְרוּ לִיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּן לׁוֹי, לְכִי תְּשַׁבֵּחַ –
 58 לְכַשְׁתַּמְצָאֵם, כְּלוֹמַר לָךְ חֲפֵשׁ וּתְמַצָּאֵם. נְפַק [יצא] רַבִּי אֲלַעְזָר, דְּקַ

בהם פטורין [מקריאת שמע]. הגמרא מביאה ברייתא בענין זה: **תנו**
רַבֵּנּוּ בברייתא, אִין מוֹצִיאִין אֶת הַמֵּת לְקוּבְרוֹ סְמוּךְ לְזִמְן קְרִיאַת
שְׁמַע, כדי שלא יפסידו את מצותה כאשר יעסקו במת ויעבור זמנה,
וְאִם הִתְחִילוּ בהוצאתו והגיע זמן קריאת שמע, אִין מְפַסְיָקִין בְּכַךְ
בכדי לקרוא את שמע, אל ממשכים במה שהתחילו עד שסיימו.
 הגמרא דנה בדברי הברייתא. מקשה הגמרא: **אִיני** – האם אכן כך
 הוא שאין מוציאים את המת לקבורו סמוך לזמן קריאת שמע, **וְהֵא**
רַב יוֹסֵף אֶפְקוּהוּ – והרי את מיטתו של רב יוסף הוציאו סמוך לזמן
קְרִיאַת שְׁמַע. מתרצת הגמרא: **אָדָם הַשּׁוֹב שְׂאֵנִי** [–שונה] מאחרים,
 ומוציאים אותו לקבורה אפילו סמוך לזמן קריאת שמע.
 שנינו במשנה: נושאי המיטה וחילופיהן וחילופי חילופיהן, את **שְׁלִפְנֵי**
הַמִּטָּה וְאֵת שְׁלֵאֲחֵר הַמִּטָּה, את שלפני המיטה צורך בהם פטורים
 ואת שלאחר המיטה צורך בהם חייבין. הגמרא מביאה ברייתא בענין
 קריאת שמע בשעת ההספד: **תנו רַבֵּנּוּ בברייתא, הַעֲוִסְקִים בְּהַסְפָּד**
והנעשה אותם קבורת המת, בְּזִמְנָן שְׁהַמֵּת מוּטָּל לְפָנֶיהָ בְּבֵית כּוֹ
מספידים אדם, נְשַׁמְטִין השומעים הוציאו אֶהָד וְקוּרִין קריאת
שמע, אבל אין קוראים בפני המת משום 'לועג לרש'. אבל אם אִין
הַמֵּת מוּטָּל לְפָנֶיהָ אלא בבית אחר, הֵן יוֹשְׁבֵי וְקוּרִין והוא והאבל
יוֹשֵׁב וְדוֹמֵם, הֵם עוֹמְדִים וּמִתְפַּלְּלִין, והוא והאבל עוֹמֵד וּמְצַדִּיק
עָלָיו אֶת הַדָּוִן, וְאוֹמְרֵי, רַבּוֹן הַעוֹלָמִים, הֲרַבְּהָ הַטָּאֲתִי לְפָנֶיךָ, וְלֹא
נִפְרַעְתָּ מִמֶּנִּי אֶהָד מִנִּי אֶלֶף מִזְהַמְנִיעַ לִי, הִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה'
אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּגַדּוֹר פְּרָצוּתֵינוּ וּפְרָצוֹת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֶיךָ.
 אביי משיג על נוסח התפילה שבברייתא: **אָמַר אַבְיִי, לֹא מְבַעֵי לֵיהּ**
לְאִינֵשׁ לְמִימְרָה הַכִּי – אין ראוי לאדם לומר נוסח זה ולא נפרעת ממני
 אחד מני אלף, שמשמע שהוא אומר להקב"ה שיפרע ממנו. **דְּאָמַר**
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְכֵן תִּנָּא מְשִׁמִּיהּ [–וכן שנינו ברייתא משמו]
דְּרַבִּי יוֹסֵף, לְעוֹלָם אַל יִפְתַּח אָדָם פִּיו לְשִׁמְךָ, כלומר, שלא יפתח
פיו למידת הדין שתקטר עליו, וְאָמַר רַב יוֹסֵף, מֵאִי קָרָאָה – מאיזה
 פסוק נלמד שאסור לפתוח פיו לשטן, **שְׁנַאֲמַר בְּנַבִּיא מַה שֶׁאִמְרוּ**
אנשי ירושלים על עצמם בחורבן העיר (ישעיה ט) 'לולי ה' צְבָאוֹת
הוֹתִיר לָנוּ שְׂרִיד כְּמַעַט כְּסוּדִים הֵיִינוּ לְעַמְרָה דְּמִינֵי, כלומר, לולי
 שריים עלינו הקב"ה היינו נשמדים כולנו כסודם ועמורה. וכיון
 שדימו עצמם בחינם לסדום ולעמורה, **מֵאִי אֶהָדֵר לָהּ** – מה השיב
 להם הַבְּנִיא דְּבַר ה' (שם ע) **'שְׁמַעוּ דְּבַר ה' קְצִינֵי סָדֵם הַאֲזִינוּ תוֹרַת**
אֱלֹהֵינוּ עִם עַמְרָה, שאתם דומים במעשיכם הרעים לקצינים
[–שרים] של סדום ולאנשי עמורה. הרי שבדיבורם עוררו את מידת
הדין ללמד עליהם חובה ולדמותם לסדום ולעמורה.
 שנינו במשנה: **קָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְחָזְרוּ וכו',** אם יכולין להתחיל
 ולגמור עד שלא יגיעו לשורה יתחילו, ואם לאו לא יתחילו. הגמרא
 מבארת מה הכוונה 'לגמור', אם הכוונה לגמור את כל קריאת שמע
 או לגמור רק חלק ממנה. מדייקת הגמרא: מכך שאמרו שאם יכולים
 להתחיל ולגמור יתחילו, משמע שאם יכולים להתחיל ולגמור את
 כּוֹלָהּ, אִין – אכן יתחילו לקרוא קריאת שמע, אָבָל אם יוכלו לגמור
 רק פֶּרֶק אֶהָד או פְּסוּק אֶהָד, לא יתחילו. וְרַמְיָנְהוּ – והקשה על
 המשנה ממה ששנינו בברייתא, **קָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְחָזְרוּ** מקבורתו, אִם
יְכוֹלִין לְהִתְחִיל וּלְגַמֹּר אֶפִּילוּ פֶּרֶק אֶהָד או פְּסוּק אֶהָד מקריאת
 שמע עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו. יתחילו. הרי שעליהם לקרוא אף אם
 אינם יכולים לגמור את כולה אלא רק חלק ממנה.
 מתרצת הגמרא: **הַכִּי נִמִּי קָאָמַר** – אף כאן במשנתנו כוונת התנא
 לומר שאם יְכוֹלִין לְהִתְחִיל וּלְגַמֹּר אֶפִּילוּ פֶּרֶק אֶהָד או אֶפִּילוּ
פְּסוּק אֶהָד עַד שְׁלֹא יִגִיעוּ לְשׁוּרָה, יתחילו, וְאִם לֹא, כגון שהמקום
 שעושים בו שורה קרוב למקום הקבר ואינם יכולים לגמור אפילו פרק
 אחד או פסוק אחד, לא יתחילו.

שרצה לנדונו לכבוד הרב הוא, שעבר על תקנת חכמים שגזרו (ביצה
 כב) שלא לאכול גדי שלם צלוי בליל פסח משום שנראה כאוכל
 קדשים בחוץ. ואם כן קשה, מדוע לא הביא רבי אלעזר גם ברייתא זו
 שמבואר בה שמנדים על כבוד הרב. מתרצת הגמרא: מה שאמרנו
 שלא מצא אלא שלשה מקומות שמנדים על כבוד הרב, **בְּמִשְׁנֵיתֵינוּ**
קְאָמְרִינָן [–אמרנו], שלא מצא אלא שלש משניות, **וְהָא** [–ומעשה
 זה] **בְּרִייתָא הִיא** ואינה משנה.
 חוזרת הגמרא ומקשה: **וּבְמִתְנִיתֵינוּ לִיבָא** – וכי במשנתנו אין מקום
 נוסף שבו שנינו שמנדים על כבוד הרב, **וְהָא אִיבָא** – והרי יש הֵא
דְּתַנְּן – זו ששנינו במשנה (כלים פ"ה מ"ט), תנור של חרס שנטמא ונתן
 אותו באופן שֶׁחֶתְכּוֹ חוֹלִיּוֹת עגולות לרחבו של התנור, ונתן טיט של
 חוֹל בֵּין חוֹלִיָּא לְחוֹלִיָּא לחבר את החוליות, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר** את
 התנור, והיינו שאינו מקבל טומאה, שכיון שחיברו בחול וחול זה לא
 נשרף כבבשן אין התנור נחשב ככלי חרס אלא ככלי גללים וכלי
 אדמה שאינם מקבלים טומאה, **וְחֻכְמֵיהּ מְטַמְּאֵיהּ,** כלומר, שאם יגע
 התנור בדבר טמא יטמא, שמכיון שהחוליות הן של חרס, אף שחיברם
 על ידי חול שלא נשרף בתנור, דינו ככלי חרס ומקבל טומאה. וְהִי
תְּנַרְזֵי שְׁל עֲבָנָא – של נחש שדרכו לכרוך עצמו בעיגול ולהכניס
 זנבו לפיו.
 הגמרא מבארת את סיום דברי המשנה. מבררת הגמרא: **מֵאִי** [–מהו]
 'תנורו של עבנאי' [תנורו של נחש], שאמרה המשנה, כלומר, על שם
 מה נקרא כן. מבארת הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, מְלַמֵּד**
שֶׁהִקְיִפוּהוּ חכמים לרבי אליעזר בְּהִלְבּוֹת [–בראיות] **כְּעֲבָנָא**
[–כנחש] זֶה שֶׁדְּרָכּוֹ לְכַרוֹךְ עֲצָמוֹ בְּעִיגוּל וְהַכְּנִיס זַנְבוֹ לְפִיו,
וּמִמֵּאוּהוּ לְתַנּוּר, ועל שם שנהגו בו כעבנאי נקרא התנור עליו נחלקו
**'תנורו של עבנאי'.
 הגמרא מביאה ברייתא בה מבואר שאף היה שם נידוי, ומבארת**
מדוע לא נמנתה המשנה עם שלש המשניות האמורות. ממיסכה
הגמרא: וְתִנָּא בברייתא, שמחלוקת זו שנחלקו רבי אליעזר וחכמים
בענין התנור היתה משום מעשה שהיה, שנפלה טומאה לאויר של
תנור כזה ולאחר מכן עשו בו טהרות ונגעו בתנור או שנכנסו לחללו
וטיהרם רבי אליעזר, ובארתו הִינּוּ שהכריעו שהתנור טמא, הִבִּיאוּ
החכמים את כָּל אותן טְהוֹרוֹת שְׁטִייהָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְשִׁפְיָם לְפָנָיו
כדין תרומה טמאה, וְלִפְסוּף פְּרָכּוּהוּ – נידו אותו. ואם כן קשה מדוע
 לא הביא רבי אלעזר גם מקרה זה שמצינו שמנדים על כבוד הרב.
 מתרצת הגמרא: אף שאכן מחלוקת זו הובאה במשנה, **אֶפִּילוּ הַכִּי**
נְדִי בְּמִתְנֵיתֵינוּ לֹא תַנְּן – מכל מקום מה שנידו את רבי אליעזר לא
 הוזכר במשנתו אלא בברייתא, ומה שלא מצא רבי אלעזר במשניות
 אלא שלשה מקומות שמנדים על כבוד הרב, היינו מקומות בהם
 הנידוי עצמו נתפרש במשנה.
 הגמרא מבארת היכן הם שאר המקומות שנתפרש בהם שמנדים על
 כבוד הרב. מקשה הגמרא: **אָלָא** מה שאמר רבי יהושע בן לוי
שְׁבַע־שָׂרִים וְאַרְבָּעָה מְקוּמוֹת מצינו שמנדים על כבוד הרב, **הִיבָא**
מִשְׁפַּחַת לָהּ – היכן אתה מוצא אותם אחר שלא מצא רבי אלעזר
 אלא שלשה. מתרצת הגמרא: מה שאמר **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי** שיש
 עשרים וארבעה מקומות כאלו, הרי זה לפי שהוא מְדַמֵּה מִלְּתָא
לְמִלְתָּא [–דבר לדבר], ובכל מקום שראה במשניות שהיתה מחלוקת
 גדולה בין יחיד ורבים, או שהיה אחד החכמים מדבר קשות כנגד
 הגדול ממנו, אומר רבי יהושע בן לוי שראוי היה אותו אחד שינדוהו
 מפני שדומה הדבר למקומות שמפורש בהם נידוי על כבוד הרב. וְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר שלא מצא אלא שלשה מקומות, הרי זה לפי שהוא לא מְדַמֵּה
מִלְתָּא לְמִלְתָּא, ולכן לא מנה אלא את המקומות בהם הוזכר נידוי
 במפורש, ואינם אלא שלשה, ובאמור.
 שנינו במשנה: **נוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה וְחִלּוּפֵיהֶן וכו',** את שלפני המיטה צורך

59 וְזָכוּ חַכְמִים עַל הָאֲרוֹנוֹת שֵׁשׁ בְּהֵן חָלַל טַפַּח שֵׁיטְמָאוּ אֶת הָעוֹבֵר
 60 עֲלֵיהֶם, מְשֻׁם הָאֲרוֹנוֹת שֵׁאִין בְּהֵן חָלַל טַפַּח, שְׁהֵם מְטַמְּאִים אֶת
 61 הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מִדְּאֹרֵייתָא, וּמְשֻׁם כְּבוֹד מַלְכִים לֹא נִזְרוּ בְּהוּ רַבְּנָן,
 62 וְלִכְךָ הִיָּה מוֹתֵר לְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוֹק לְדַלֵּג עַל גְּבֵי אֲרוֹנוֹת, לְפִי
 63 שְׁתֵּם אֲרוֹנוֹת יֵשׁ בְּהֵם חָלַל טַפַּח וְאִינִי מְטַמְּאִים מִן הַתּוֹרָה.
 64 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה מִבְּרִייתָא נֹסֶפֶת: תָּא שְׁמַע, שֵׁינִי בְּרִייתָא, גְּדוֹל
 65 כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׂדוּחָה [אֵת] מִצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׂפִתְהוֹרָה. וּמִשְׁמַע
 66 שְׂדוּחָה כָּל מִצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְאִמְרֵי – וּמִדּוּעַ דּוּחָה, לִימָא – נֹאמְרָא,
 67 'אִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֲצָה לְנִגְדָה ה', וַיְדוּחָה הִלָּא תַעֲשֶׂה אֶת
 68 כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ לַעֲנִין הַמוּצָא כְּלָאִים בְּבַגְדוֹ.
 69 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: תְּרַנְּמָה (–הַעֲמִיד וּבִיאר) רַב בַּר שְׁבָא קָמִיהּ (–לִפְנֵי)
 70 דְּרַב כְּהֵנָּא, שְׁבִרִיתָא זֹו מְדַבֵּרֵת רַק בְּלֹא ד'לֹא תִסּוּר' (דְּבֵרִים יז יא),
 71 דְּהִיֵּינוּ מִהּ שֶׁאֲסֵרָה הַתּוֹרָה לְעוֹבֵר עַל דְּבֵרֵי חַכְמִים, אֲבָל שֶׁאֵר
 72 הֵלָאִים אֵינִם נִדְחִים מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְלִכֵּן הַמוּצָא כְּלָאִים בְּבַגְדוֹ
 73 פּוֹשְׁטוּ אֶפִּילוּ בְּשׂוּק.
 74 אֲנוּמֵרֵת הַגְּמָרָא: אֲחִיבֵי עָלִיהּ – צַחֲקוּ עֲלֵי הַשּׁוֹמְעִים, שְׁהֵם הִיּוּ
 75 סְבוּרִים שְׁנִתְכוּיִן לֹמֵר שֶׁאֶפִּילוּ אִם אָמְרוּ לוֹ הַחַכְמִים דְּבַר תּוֹרָה
 76 שֶׁלֹּמְדוּ בֶּאֱחָד מֵהַשְּׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרְשֵׁת בְּהֵם גַּם הוּא
 77 נִדְחָה מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְהִי גַם הֵלָאֵו ד'לֹא תִסּוּר' דְּאֹרֵייתָא הִיא
 78 כְּשֶׁאֵר הֵלָאִים שְׁבִתוּרָה, וּמִדּוּעַ כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוּחָה אוֹתוֹ. אֲמַר לְהֵם
 79 רַב כְּהֵנָּא, נְבָרָא רַבָּה אֲמַר מִילָתָא – אִדָּם גְּדוֹל אֲמַר דְּבַר, לֹא
 80 תְּחִיבֵי עָלִיהּ – אַל תַּצַּחֲקוּ עֲלֵי, שׂוֹדָאִי אִין כּוֹוֵנְתוּ לְמַה שֶׁדְּרָשׁוּ
 81 חַכְמִים, אֲלֵא כּוֹוֵנְתוּ עַל כָּל מִילֵי דְרַבְּנָן – לְכָל דְּבֵרֵי הַחַכְמִים
 82 וְגוֹיְרוֹתֵיהֶם, דְּאִסְמְכִינְהוּ – שֶׁסִּמְכּוּ אוֹתָם עַל הֵלָאֵו ד'לֹא תִסּוּר', וְאִנָּה
 83 שְׁמֵן הַתּוֹרָה אֲנִי חִיבִים לְקִיֵּם אֶת דְּבֵרֵי הַחַכְמִים מְשֻׁם שְׁנַצְטוּיְנוּ
 84 שֶׁלֹּא לִסּוּר מִדְּבִרְיהֶם, מְכָל מְקוֹם נִדְחִים הֵם מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת,
 85 שֶׁמְשֻׁם כְּבוֹדוֹ שֶׁל הָאָדָם, שְׂרִי רַבְּנָן – הַתִּירוּ חַכְמִים לְעוֹבֵר עַל
 86 דְּבִרְיָהֶם, שֶׁמְחַלּוּ עַל כְּבוֹדָם בְּמִקּוֹם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת.
 87 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה מִבְּרִייתָא נֹסֶפֶת: תָּא שְׁמַע, שֵׁינִי בְּרִייתָא, נֹאמְרָא
 88 לְגַבֵּי הַמוּצָא אֲבִידָה (דְּבֵרִים כב א), 'לֹא תִרְאֶה אֶת שׂוֹר אֲחִיךָ אוֹ אֶת שׂוֹי
 89 נְדָחִים וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם', וְנֹאמְרָא עוֹד (שֵׁם כב א), 'לֹא תוֹכַל לְהִתְעַלֵּם,
 90 בֹּא לְלַמַּד שֵׁשׁ פְּעָמִים שְׂאֵתָה מִתְּעַלֵּם מֵהֶם, וְאִינָךְ חִיב לְהִשָּׁיב אֶת
 91 הָאֲבִידָה, וְעַל כֵּךְ נֹאמְרָא וְהִתְעַלְמָתָּ, וּפְעָמִים שֵׁאִין אֵתָה מִתְּעַלֵּם
 92 מֵהֶם אֲלֵא אֵתָה חִיב לְהִשָּׁיב אֶת הָאֲבִידָה, וְעַל כֵּךְ נֹאמְרָא לֹא תוֹכַל
 93 לְהִתְעַלֵּם. תָּא כִּיֵּצֵד – כִּיֵּצֵד יֵשׁ אוֹפֵן שְׁמוּתֵר לְהִתְעַלֵּם. אִם הִיָּה
 94 הַמוּצָא בְּהֵן, (וְהִיא (–הָאֲבִידָה) נִמְצָאָת בְּבִית הַקְּבָרֹת, אוֹ שְׁהִיָּה
 95 הַמוּצָא זָקֵן, וְהָאֲבִידָה אֵינָה חֲשׂוּבָה לְפִי כְבוֹדוֹ לְהִשָּׁיב, אוֹ שְׁהִיָּתָה
 96 מִלְּאֲכָתוֹ שֶׁל הַמוּצָא מְרִיבָה מְאֹבְדוֹתָ שֶׁל הַבְּרוֹ, כְּלוּמֵר, שֶׁהַדְּמִים
 97 שֶׁמִּפְסִיד הַמוּצָא מְשֻׁם בִּיטוּל מִלְּאֲכָתוֹ לְרִדּוֹף אַחֲרֶיהָ, הֵם יוֹתֵר מִדְּמֵי
 98 הָאֲבִידָה, וְלֹא יִרְצוּ הַבְּעֵלִים לְשַׁלֵּם לוֹ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁשׁוּהָ הָאֲבִידָה
 99 שֶׁמְשִׁיב לְהֵם, וְנִמְצָא שֶׁמִּפְסִיד עַל יְדֵי הַשְּׁבֵת הָאֲבִידָה. לְכָךְ נֹאמְרָא
 100 'וְהִתְעַלְמָתָּ, לְלַמַּד שֵׁשׁ פְּעָמִים שְׁמוּתֵר לְהִתְעַלֵּם מִהָאֲבִידָה, וְאִינוּ
 101 חִיב לְהִשָּׁיב. וְאִמְרֵי – וּמִדּוּעַ מוֹתֵר לְזַקֵּן שֶׁאֵינָה לְפִי כְבוֹדוֹ
 102 לְהִתְעַלֵּם מִהָאֲבִידָה, לִימָא – נֹאמְרָא, 'אִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין
 103 עֲצָה לְנִגְדָה ה', וּמִצוֹת הַשְּׁבֵת אֲבִידָה תִּדְחָה אֶת כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, כְּמוֹ
 104 שֶׁאֲמַרְנוּ לַעֲנִין הַמוּצָא כְּלָאִים בְּבַגְדוֹ.
 105 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: שֵׁאִין הֵתֵם – שׁוֹנֵה הַדְּבַר שֶׁם בְּרִייתָא, שְׁמוּתֵר לוֹ
 106 לְהִתְעַלֵּם מֵאֲבִידָה, מְשֻׁם דְּכֵתִיב 'וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם', שֶׁהַתּוֹרָה
 107 הַתִּירָה לוֹ לְהִתְעַלֵּם.
 108 שׂוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: וְלִינְמָר מִינָהּ – וְנִלְמַד מִ'וְהִתְעַלְמָתָּ' שֶׁנֹּאמְרָא לְגַבֵּי
 109 אֲבִידָה, שֶׁכְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוּחָה אִיסוּרִים, וְהַלּוּבֵשׁ כְּלָאִים לֹא יִיָּא צְרִיךְ
 110 לְפִשּׁוֹת אֶת בְּגָדוֹ בְּשׂוּק. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אִיסוּרָא מִפְּמוֹנָא לֹא יִלְפִינֵי
 111 – לֹא לִזְמוּדִים דִּינֵי אִיסוּר מִדִּינֵי מְמוֹן, שְׂדִינֵי מְמוֹנוֹת קִלִּים מִדִּינֵי
 112 אִיסוּרִים, וְלִכְךָ יֵשׁ לֹמֵר שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂדִינֵי מְמוֹן נִדְחִים מִפְּנֵי כְבוֹד
 113 הַבְּרִיּוֹת, מְכָל מְקוֹם דִּינֵי אִיסוּר אֵינִם נִדְחִים מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת.
 114 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה מִבְּרִייתָא אַחֲרָת: תָּא שְׁמַע, שֵׁינִי בְּרִייתָא, נֹאמְרָא
 115 לְגַבֵּי נֹזֵר (בְּמִדְּבָר א 1), 'כָּל יְמֵי הַיּוֹרֵד לְה' עַל פֶּשַׁע מֵת לֹא יָבֵא, וּמִבּוֹאֵר
 116 שֶׁאֲסוּר לְנוֹזֵר לְהִיטְמָא לְמֵתִים כָּלֵל, וְאִם כֵּן הַכְּתוּב הִבָּא (שֵׁם א 1)

1 שֵׁינִי בְּמִשְׁנָה: הָעוֹמְדִים בְּשׂוּרָה וְכו', הַפְּנִימִים פְּטוּרִים וְהַחִיצוֹנִים
 2 חַיִּיבִים. הַגְּמָרָא מְבַאֵרֵת מִי הֵם הַפְּנִימִים וּמִי הֵם הַחִיצוֹנִים: תִּנּוּ רַבְּנָן
 3 בְּרִייתָא, שְׂוֹרָה הַרְוָה פְּנִימָה, כְּלוּמֵר, אֶת הַמְּקוֹם הַפְּנִי שֶׁאֲחֵרֵי
 4 הַשּׂוֹרָה הַפְּנִימִית, וְהֵאֱבֵל יוֹשֵׁב שֵׁם, פְּטוּרָה מִקְרִיאַת שְׁמַע, וְהַשּׂוֹרָה
 5 שֵׁאִינָה רְוָה פְּנִימָה, תֵּיבֵת בְּקִרְיַת שְׁמַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,
 6 תְּכָאִים מְחַמֵּת הָאֱבֵל לְנַחְמוֹ, פְּטוּרִין מִקְרִיאַת שְׁמַע, אֲבָל הַבָּאִים
 7 מְחַמֵּת עֲצָמָן – שֶׁלֹּא בָאוּ לְנַחֵם אֲלֵא לְרִאוֹת אֶת הַמְּאוֹרַע, תֵּיבִינִין
 8 בְּקִרְיַת שְׁמַע.
 9 הַגְּמָרָא מְבַאֵרֵת אִם אִיסוּרִים נִדְחִים מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת: אֲמַר רַב
 10 יְהוּדָה אֲמַר רַב, הַמוּצָא כְּלָאִים בְּבַגְדוֹ, וְהֵם כְּלָאִים מִדְּאֹרֵייתָא,
 11 פּוֹשְׁטֵין אֶפִּילוּ בְּשׂוּק. מְבַרֵרֵת הַגְּמָרָא: מֵאִי טַעְמָא – מִהּ הֵטַעַם
 12 שֶׁצְרִיךְ לְפּוֹשְׁטוֹ בְּשׂוּק אִף שֶׁמְתַבּוּזָה בְּכָךְ. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: מְשֻׁם
 13 שֵׁאִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֲצָה לְנִגְדָה ה' (מְשֻׁלֵי כֹא ל), שֵׁאִין חֲכַמְתָּ
 14 הָאָדָם חֲשׂוּבָה לְנִגְדָה ה', וְכָל מְקוֹם שֵׁשׁ חֲלוּל הַשֵּׁם אִין הוֹלְקִין
 15 כְּבוֹד לְרַב.
 16 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מִיִּתְיָבִי – הִקְשׂוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה עַל דְּבֵרֵי רַב, שֵׁינִי
 17 בְּרִייתָא, קָבְרוּ אֵת הַמֵּת, וְחִירוּ, וְלִפְנֵיהֶם שְׁתֵּי הַרְבִּים, אַחַת
 18 מְהוֹרָה וְאַחַת מְטַמְּאָה יֵשׁ בַּהּ קֶבֶר, אִם כָּאֵ הֵאֱבֵל בְּפִתְהוֹרָה, כָּאִין
 19 עֲמוֹ עַל הַמְּלוּיִם בְּדֹרֵךְ הַפְּטוּרָה, וְאִם כָּאֵ הֵאֱבֵל בְּמִטְמָאָה, כָּאִין עֲמוֹ
 20 כּוֹלֵם בְּמִטְמָאָה, וְאֶפִּילוּ כְּהֵנִים, מְשֻׁם כְּבוֹדוֹ שֶׁל הָאֱבֵל. וְאִמְרֵי –
 21 וּמִדּוּעַ מוֹתֵר לְכַהֵן לְטַמֵּא עֲצָמוֹ לְמַת מְשֻׁם כְּבוֹדוֹ שֶׁל הָאֱבֵל, לִימָא
 22 – נֹאמְרָא 'אִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה לְנִגְדָה ה'', וְאִין לוֹ לְעוֹבֵר עַל הָאִיסוּר
 23 לְיִטְמָא לְמַת מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲמַר רַב לַעֲנִין כְּלָאִים.
 24 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: תְּרַנְּמָה (–הַעֲמִיד וּבִיאר) רַבִּי אֲבָא אֶת הַבְּרִייתָא,
 25 שֶׁמְדוּבַר שֶׁהַדְּרֵךְ הַטְּמָאָה הִיא בְּבֵית הַפֶּרֶס – שְׂדָה שְׁהִיָּה בַּהּ קֶבֶר
 26 וְנַחֲרָשָׁה עִם הַקֶּבֶר שְׁבָה, שֵׁאִין הַטְּמָאָה שֵׁם אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן, אֲבָל
 27 מִדְּאֹרֵייתָא אֵינוֹ נְטֵמָא. וְחַכְמִים מְחַלּוּ עַל כְּבוֹדָם בְּמִקּוֹם כְּבוֹד
 28 הַבְּרִיּוֹת, וְהַתִּירוּ לְכַהֲנִים הַהוֹלְכִים עִם הָאֱבֵל לְעוֹבֵר בְּבֵית הַפֶּרֶס,
 29 אֲבָל אִיסוּר כְּלָאִים שֶׁהוּא מִהַתּוֹרָה אֵינוֹ נִדְחָה מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִיּוֹת.
 30 הַגְּמָרָא מוֹכִיחָה שְׁבִית הַפֶּרֶס אֵינוֹ מְטַמָּא אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן: דְּאֲמַר רַב
 31 יְהוּדָה אֲמַר שְׁמוּאֵל, מְנַפֵּחַ אֲדָם בֵּית הַפֶּרֶס, כְּלוּמֵר, מְנַפֵּחַ בְּפִיו עַל
 32 הָאֲדָמָה שֶׁלְּפָנָיו, וְתוֹלָה שֵׁאֵם יֵשׁ שֵׁם עֲצֵם שֶׁל מֵת יִרְאֵה אוֹתָהּ,
 33 וְהוֹלֵךְ לְשַׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ בַּחֲזֻקָתָ שְׁהוּא טְהוֹר, וְאִם טוּמְאָת בֵּית הַפֶּרֶס
 34 מִן הַתּוֹרָה, לֹא הִיּוּ מְקִילִים לְסַמּוֹךְ עַל נְפִיחָה. הַגְּמָרָא מְבִיאָה רֵאזִיה
 35 נֹסֶפֶת שְׁבִית הַפֶּרֶס אֵינוֹ מְטַמָּא אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן: וְאֲמַר רַב יְהוּדָה בַּר
 36 אֲשִׁי מְשִׁמִּיָּה דְרַב, בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנֵדֵשׁ בְּרַגְלֵי בְּנֵי אָדָם הָעוֹבְרִים שֵׁם,
 37 מְהוֹרָ, וְאִם טוּמְאָת בֵּית הַפֶּרֶס מִן הַתּוֹרָה, לֹא הִיּוּ מְקִילִים לְסַמּוֹךְ עַל
 38 כֵּךְ שֶׁנִּדְוָשׁ.
 39 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה מִבְּרִייתָא אַחֲרָת: תָּא שְׁמַע, דְּאֲמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר בַּר
 40 צְדוֹק שְׁהִיָּה כַּחַן, פְּעָמִים שֶׁמְדַלְּקִין תֵּינּוּ עַל גְּבֵי אֲרוֹנוֹת שֶׁל מֵתִים
 41 מֵאֲרוֹן לֶאֱרוֹן, לְצֵאת לְקִרְיַת מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדִי לְרִאוֹתָם, לְפִי
 42 שֶׁאֲרוֹנוֹת רִבִּים תְּפֹטוּ אֶת כָּל הַדְּרֵךְ, וְלֹא לְקִרְיַת מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
 43 כְּלָבֵד אֲמַר, אֲלֵא אֶפִּילוּ לְקִרְיַת מַלְכֵי עִבּוֹ"ם, שֵׁאֵם יוֹכֵה לְעוֹלָם
 44 הָבֵא, לְרִאוֹת גְּדוֹלְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְכַבּוֹד מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ, יְבַחֲזִין בֵּין
 45 מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לְמַלְכֵי עִבּוֹ"ם, כְּלוּמֵר, יְבַחֲזִין כְּמָה רַבָּה גְּדוֹלְתָם יוֹתֵר
 46 מִגְּדוֹלְתָם שֶׁל אוֹמוֹת הָעוֹלָם עַכְשָׁיו, דְּהִיֵּינוּ כְּמָה יוֹתֵר כְּבוֹד יֵשׁ
 47 לְנוֹטְלֵי שְׂכַר הַמְּצוּוֹת, מְכַבּוֹד הָאוֹמוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִמְרֵי – וּמִדּוּעַ
 48 מוֹתֵר לְכַהֵן לְעוֹבֵר עַל אִיסוּר תּוֹרָה וְלְטַמֵּא אֶת עֲצָמוֹ לְמַת מְשֻׁם
 49 כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, לִימָא 'אִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֲצָה לְנִגְדָה ה'',
 50 כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ לַעֲנִין כְּלָאִים שֵׁאִין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוּחָה אִיסוּר
 51 דְּאֹרֵייתָא.
 52 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: כְּדָרְבָּא, דְּאֲמַר רַבָּא, דְּכַר תּוֹרָה – הִלְכָה לְמַשָּׁה
 53 מִסִּינֵי, אַחֵל שֵׁשׁ תַּחְתּוּי מוֹת, כָּל שֵׁשׁ בּוֹ חָלַל טַפַּח, כְּלוּמֵר, שֵׁשׁ
 54 אוֹיֵר שֶׁל טַפַּח עַל טַפַּח בְּרוּם טַפַּח בֵּין הַמֵּת לַגַּג הָאֵהֶל, הוֹצִיץ בְּפִנֵּי
 55 הַפּוֹמְטָאָה, וְאִין מְטַמָּא לְמַעְלָה לֹא בְּמוֹעַ וְלֹא כְּשֶׁמֵאֵהִילִים עֲלָיו,
 56 וְשֵׁאִין בּוֹ חָלַל טַפַּח בֵּין הַמֵּת לַגַּג הָאֲרוֹן, אֵינוֹ הוֹצִיץ בְּפִנֵּי הַפּוֹמְטָאָה,
 57 וְהַטְּמָאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה עַד לְרַקִּיעַ. וְרוֹב אֲרוֹנוֹת שְׁקוּבְרִים בְּהֵם אֶת
 58 הַמֵּתִים, יֵשׁ בְּהֵן חָלַל טַפַּח, וּמִן הַתּוֹרָה הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם אֵינוֹ נְטֵמָא,

המשך ביאור למס' ברכות ליום שני עמ' ב

1 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאֲחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֵתָם, מֵהַ תִּלְמֹד
2 לֹאמַר – מֵהַ מִלְּמַדְנוּ, הֲלֹא מִהַפְּסוּק הַקּוֹדֵם כִּבְרַם לְמַדְנוּ שֶׁאִסּוּר לֹא
3 לְהִיטְמָא כֻּלָּל. מִבְּאֵרֶת הַבְּרִייתָא: תִּיבֵת 'וּלְאֲחֹתוֹ' נִצְרַכְתָּ לְאֹפֶן
4 הַבֵּא, הֲרֵי שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְשַׁחוּט אֶת פְּסָחוֹ וְלִמּוֹל אֶת בְּנֹו, וְשָׁמַע
5 שְׁמֵת לֹא מֵת מִקְּרוֹבִיו, וְאִם יִתְעַסֵּק בַּקְּבוּרָתָהּ הַמֵּת יִפְסִיד מִצְּוֹת אֱלֹו,
6 יְכוֹל יִחְזוֹר מִדְּרָכֹו וְלֹא יִמּוֹל אֶת בְּנֹו, וְיִטְמָא לְקְרוֹבֹו וְלֹא יִקְרִיב אֶת

7 פִּסְחוֹ, אָמְרָתָּ שֶׁאִין הַדִּין כֵּן, אֲלֹא לֹא יִטְמָא לְקְרוֹבֹו, מִשּׁוֹם שֶׁכִּבְרַם
8 נִתְחַיֵּיב לְהִקְרִיב קֶרֶבֶן פִּסְחֹו וְלִמּוֹל אֶת בְּנֹו קוֹדֵם שֶׁנִּתְחַיֵּיב לְקְבוֹר אֶת
9 הַמֵּת, וּמִצְּוֹת אֱלֹו יֵשׁ בְּהֵם כֵּרֵת. יְכוֹל הֵייתִי לֹאמַר, שֶׁשְּׁמֵי שְׁאִינוֹ
10 מִטְּמָא לָהֶם כִּכְּ אִינוֹ מִטְּמָא לְמֵת מִצְּוָה. תִּלְמֹד לֹאמַר – מִלְּמַדְנוּ
11 הַכְּתוּב 'וּלְאֲחֹתוֹ', שֶׁרַק לְאֲחֹתוֹ הוּא דְאִינוֹ מִטְּמָא, אֲלֹא הוֹלֵךְ
12 לְשַׁחוּט אֶת פִּסְחוֹ אוֹ לְמוֹל אֶת בְּנֹו,